

Kongruens

Grammatik och lingvistik

Jan Lindström

- Grammatisk kongruens
 - Ett adjektiv eller pronomen rättar sin form efter ett annat ords grammatiska egenskaper
 - Genus
 - *Gräset är **grönt**, Bilen är **grön***
 - Numerus
 - *Bilen är ny – **Den** är **fin***
 - *Blommorna är här – **De** är **fina***
 - Sexus
 - *Jenny/Markus är elva. **Hon/Han** är sportig.*
 - » Maskulinum –e i högre och äldre stil:
 - » *Den **unge** August Strindberg*
 - » *Tre **vise** män, den **andre***

- Semantisk kongruens
 - Konstruktion efter betydelsen (oberoende av grammatiska kongruenskrav)
 - Singular/kollektiv
 - *Laget var **nöjda** med sina insatser. **De** var dock trötta.*
 - Neutrum/människa
 - *Hembiträdet blev **glad**. **Hon** kan flera språk.*

Adjektiv

- Genuskongruens i singularis i obestämd form
- Ingen genuskongruens i bestämd form
- Ingen genuskongruens eller skillnad i bestämd/obestämd form i pluralis
- Självständig neutrumform
 - Inget substantiviskt huvudord
 - *Gult är **fult***
 - En egenskap, kategori eller handling avses generellt
 - *Sill är **gott**, dopning är **förbjudet***
 - MEN: normal grammatisk kongruens i bestämd form
 - *Sillen är **god**; Dopingens är ganska **utbredd** i cykelsport.*

Pronomen

- Numeruskongruens
- Sexuskongruens
- Semantisk kongruens
 - *Polisen vet att **de** ska undvika tryck mot halsen*
 - *Poliserna vet att **de** ska undvika tryck mot halsen*
 - *Polisen har inte gjort något. Det verkar som om **den** inte bryr sig om oss invandrare.*

Räkneord

- *En/ett* kongruensböjs efter huvudordet
 - **En** sak till, **ett** argument till
 - *En kvarts procent, ett kvarts sekel*
 - *Jfr en slags/ett slags*
- Maskulinum för ordningstalen 1:a och 2:a
 - *Han blir den **förste** som får sparken*

Verb

- Perfektparticip kongruerar i genus och numerus i omskriven passiv
 - *Huset är **målat***
 - *De blev **omringade**, Boken blev **stulen***
- Tempuskongruens inom satsramen
 - Presens + perfekt, preteritum + pluskvamperf.
 - *Han **sparar** pengar för att han **skall** kunna köpa bostad.*
 - *Han **sparade** pengar för att han **skulle** kunna köpa bostad*

Nominalfras

- Framförställda attribut kongruensböjs i
 - Numerus: *två sådana böcker (en sådan bok)*
 - Genus: *ett sådant blått häfte (en sådan bok)*
 - Sexus: *den unge läkaren (den unga läkaren)*
 - Bestämmdhet: *den andra svarta katten (en annan)*
- Efterställda predikativa attribut kongruensböjs i numerus och genus
 - *Ett rum **fullt** med fåglar (en ask **full** av chocklad)*
- Semantisk kongruens
 - *Barnet **själv/själv** får välja*

Adjektivfras

- Adjektivattribut kongruerar med huvudordet i nominalfrasen (se ovan)
- Adjektivfraser i predikativ genus- och numerusböjs med korrelatet
 - Subjektspredikativ: *Frågorna var **aktuella**.*
 - Objektspredikativ: *De anses **besvärliga**.*
- Semantisk kongruens
 - *Besättningen blev **glada** över en ledig kväll.*
 - *Gör **färdigt** avhandlingen. Gör avhandlingen **färdig**.*